N°. 271 1833.

BREDASCHE COURANT,

Staat-, Letterkundig, en Wetenschappelijk

Nieuws-Blad.

Woensdag 13 November.

LATERE BERIGTEN DER VORIGE COURANT.

BREDA. — Vorst *Leopold* en zijne echtgenoote zijn gisteren avond van hunne parijsche reis op Laeken teruggekomen.

De brusselsche bladen van heden melden, dat er in den loop van gisteren een aantal handelsbrieven van Parijs te Brussel waren aangekomen, met berigten eener daling in den prijs der Spaansche fondsen. De perpetuelen waren daarop te Brussel, in de nu voor een paar dagen nieuw geopende inrigting, het brusselsch Lloyds genaamd, tot op 58 gedaald. De belgische fondsen waren er tegen 96½ verhandeld; voorts wilde men in dit nieuw lokaal reeds bekend zijn met den inhoud van de aanspraak, die vorst *Leopold* aanstaanden Dingsdag voor de opening der kamers moet houden. Dezelve zou omtrent den staat der finantien vrij gunstig luiden en zelfs eene vermindering in de lasten aankondigen; ook wilde men nog daarbij weten, dat de lang verwachte oostenrijksche en pruissische gezanten bij de opening der kamers zouden tegenwoordig zijn.

— De correctionele regtbank te Brussel heeft eergisteren een veertiental kuipersgezellen, die eene zamenspanning hadden gevormd om vermeerdering van werkloon af te dwingen, tot 10 dagen en den hoofdaanlegger tot eene maand gevangenisstraf veroordeeld.

FRANKRIJK.

PARIJS, den 9den November.

De berigten van de Spaansche grenzen zijn heden voor de zaak der jonge koningin niet gunstig. Het ministerieel avondblad vermeldt, dat men door den telegraaf van Bayonne de tijding heeft ontvangen, dat de bekende *El Pastor* te Aspeytra, door de insurgenten is geslagen, en naar St. Sebastiaan de wijk heeft genomen. Het schijnt, volgens de dagbladen van Bordeaux, dat hun deze nederlaag is toegebragt, door een vrij aanzienlijk korps, dat van Bilbao was uitgetrokken, om de troepen der koningin, onder den generaal *Castagnon*, uit Tolosa te verdrijven. Voorts vermelden dezelfde dagbladen, en onder deze ook het *Mémorial Bordelais*, dat het gouvernement is toegedaan, dat men te Bordeaux zoo wel als te Bayonne op den 5den en 4den dezer vrij algemeen het gerucht verspreidde, dat nagenoeg het gansche legerkorps van den generaal *Sarsfield* de partij van don *Carlos* had gekozen en zich aan den priester *Merino* had aangesloten; volgens sommigen zoude zelfs genoemde bevelhebber dit voorbeeld hebben gevolgd. Aan het laatste evenwel meent men met regten te mogen twijfelen, doch het is in alle geval zeker, dat er tot heden niet de geringste schijn is, dat de generaal *Sarsfield* met vrucht tegen de insurgenten heeft kunnen handelen. Het voordeel door den generaal *Lorenzo* te Logrono behaald, wordt nu intusschen hoog opgegeven, met vermelding tevens, dat aldaar met verbittering is gevochten, zoodat een groot gedeelte der gevangenen dadelijk zijn om 't leven gebragt. In de provincien Asturien, Gallicien en Leon, moeten zich hier en daar insgelijks sporen van eenen opstand hebben vertoond; dezelve zijn aanvankelijk door den generaal *Morillo* bedwongen, doch geven niettemin nieuwe bekommering, daar dezelve provincien grootendeels van troepen zijn ontbloot.

Men wil dat alle deze ongunstige berigten, welke reeds voor twee dagen bij het gouvernement bekend waren, in den raad van ministers tot ernstige overwegingen hebben aanleiding gegeven, en bepaaldelijk, die waarbij onder anderen de gewapende tusschenkomst op nieuw werd besproken. Zonder dienaangaande tot een besluit te komen, zoude men zich hebben verstaan om het observatie-leger met twee divisien te versterken, en zoo na mogelijk aan de grenzen te doen post vatten.

— In den afgeloopen nacht heeft in de groote opera het bal plaats gehad, dat door de officieren der nationale garde aan vorst *Leopold* en zijne echtgenoote is gegeven. Ofschoon niet talrijk bezocht, moet hetzelve echter luisterrijk geweest zijn.

— De zamenspanning der werklieden begint bij velen een rustig, doch niet minder bedenkelijk aanzien te krijgen. Onderscheidene ambachten, met name de kleeder-, schoen- en stoelenmakersgezellen hebben zich vereenigd, en onderling geheel nieuwe werkplaatsen opgerigt, van waar zij hunnen arbeid voor verminderde prijzen leveren.

— Men zegt dat het Fransch gouvernement, inderdaad beducht zijnde dat de hertogin *van Berry* hetzelve op nieuw eenig kwaad mogt brouwen, den strengsten last heeft gegeven, dat alle reizigers uit Italie komende, voordat hunne paspoorten door de Fransche consuls zouden moeten laten viseren.

— De fondsen waren heden (*9 November*) genoteerd: 5 pCt. kont. 103,25; op tijd 103,35; 3 pCt. kont. 74,65; op tijd 74,75; Napelsche kont. 90,90; op tijd 90,90; Sp. perpet. kont. 61¼; op tijd 61⅝; 3 pCt. kont. 36½; op tijd 36½; Cortes geopend 17.

NEDERLANDEN.

BREDA, den 12den November.

Bij besluit van Z. M. is bij de schutterijen dezer provincie, bij het 3de bataillon der 3de afdeeling, tot 2den luitenant benoemd *P. Willox*.

— Onder de Artillerie van het Leger te velde, hebben heden eenige kantonnements-veranderingen en onderlinge verwisselingen plaats. Door onze vesting zagen wij dezen morgen passeren de batterij veld-artillerie, No. 6, onder bevel van den kapitein *van Wyckhuizen*, van Reijen naar Princenhage zich begevende.

— Volgens een onzer bladen zou het algemeen hoofdkwartier des legers met den 15den dezer naar 's Bosch worden verplaatst en dat van Z. K. H. Prins *Frederik* naar 's Hage worden overgebragt.

— Aan de scheepstimmermanswerf *Rotterdams Welvaren* te Rotterdam, is gisteren geregeld van stapel geloopen het fregatschip *Rhoon en Pendrecht*, gekoperd en geheel afgebouwd, is het bijzonder voorzien van ruime en luchtige inrigtingen voor passagiers, groot 1200 tonnen, gebouwd voor rekening van de heeren *A. van Hoboken en Zonen*, door den bouwmeester *B. de Hoog*; en zal in de volgende maand december naar Batavia vertrekken.

Voor dezelfde rekening is op nieuw de kiel gelegd voor een fregat, ter grootte van 1000 tonnen, genaamd *Indie*.

— Vrijdag den 8sten dezer is Z. M. fregat *Eurydice*, kapitein-ter-zee *Couvée dit Dubicart*, ter reede van Vlissingen aangekomen.

— De manschappen, tot de schutterijen en nationale militie behoorende, welke sedert den Belgischen opstand op 's Rijks schepen dienden, zijn, na het ontvangen hunner afrekeningen, van alle Rijks vaartuigen in Zeeland met groot verlof gezonden.

— In de *Staats-Courant* leest men het volgend berigt uit Batenburg van den 7den dezer:

» Heden werden wij met een ontzettend gevaar bedreigd, hetwelk echter zoo door spoedig aangebragte hulp van den kant der ingezetenen, alsmede en vooral door de loffelijke pogingen van heeren Officieren van het alhier gestationeerd korps pontonniers, en door de bewonderenswaardige inspanning van hunne onderhoorige manschappen, gelukkig is afgewend: in eene met gruis van Engelsche steenkolen opgevulde schuur, behoorende aan den koopman *D. van der Velden*, en staande aan de straat, in eene lijn met de woonhuizen, ontdekte men brand. Uit de opeengestapelde massa verhief zich reeds, doch op eene enkele plaats, de vlam; gelukkig werd en bleef men dezelve meester. Door het onophoudelijk aanvoeren van water kon het alleen mogelijk worden alle verdere uitbarsting voor te komen en de verhitte massa zoodanig te verkoelen, dat dezelve van de plaats kon verwijderd worden, waarin men binnen 3 uren tijds volkomen slaagde. Bij het wegruimen ontdekte men vele grootere en kleinere brokken zwavel, die zich uit de verhitte kolen ontbonden had. Berigtgever, wien geene andere dergelijke gevallen bekend zijn, en die evenwel het er voor meent te moeten houden, dat de oorzaak der ontbranding in de steenkolen selve moet gezocht worden, voegt hierbij de eenvoudige vraag: aan welke oorzaak men bepaaldelijk die ontbranding hebbe toe te schrijven, — en of men van de elders in pakhuizen opgehoopte steenkolen, niet hetzelfde gevaar zou te vreezen hebben?

— Men schrijft uit Emden, dat aldaar in den avond van den 1sten dezer en volgenden dag een allergeweldigste storm, van donder en bliksem vergezeld, uit het Noordwesten, heeft gewoed; die het water zoo hoog opjoeg, dat een groot gedeelte der stad werd onder water gezet; de golven sloegen over de kaden en zetteden kelders en benedenwoningen blank. Na den hoogen vloed van 1825 was deze de geduchtste, naardien het water daarmede slechts twee voeten lager heeft gestaan; ... veroorzaakte schade aan huizen, ... gen is vrij groot.

— In den loop der vorige maand zijn ... binnengekomen 77 schepen, te zamen houdende ...

zich bevonden 17 belgische, 26 engelsche en 25 hanoveraansche; uitgevaren zijn een aantal van 82 schepen, te zamen van 9,889 tonnen, en daaronder 22 belgische, 21 engelsche en 26 hanoveraansche. Voorts hebben binnen denzelfden tijd 30 visschers-vaartuigen van Doggersbank en de Feroë-eilanden 1285 tonnen haring en gezoute visch aangebragt. In den loop der maand october zijn 209 reizigers, in 13 stoombootreizen, van Engeland te Ostende aangekomen, en 286 reizigers, in 12 stoombootvaarten, van Ostende derwaarts vertrokken. Het getal der voor de dienst van donna *Maria* van Ostende naar Portugal vertrokken militairen heeft in october 420 bedragen.

— In de *Curaçaosche Courant* van den 31sten Augustus, vindt men het volgende artikel:

» De vaste kust (Columbia) geniet eenen diepen vrede; doch de akkerbouw is er steeds kwijnende, daar de landbouwende klasse meestal in den langgerekten oorlog is omgekomen; het gouvernement spant echter zijne krachten in, om de landbouwende bevolking aan te moedigen; het afschaffen der tienden en andere geestelijke privilegien zal daar zeer veel aan toebrengen. De Aartsbisschop en andere geestelijken zijn hierover ontevreden, en men zeide, dat zij weder de wijk naar Curaçao zouden nemen; doch zulks heeft tot heden geen plaats gehad.

» Het gouvernement van Venezuela heeft met vele Amerikaansche scheeps-kapiteins een verdrag aangegaan, om inboorlingen der Canarische eilanden, hier *Islenos* genaamd, naar Venezuela over te voeren. De ondervinding heeft geleerd, dat de *Islenos* de geschiktste menschen zijn voor den landbouw in Venezuela; zij zijn daar, wat de Westphalingers voor Holland zijn, namelijk, regte werklieden. De Negers hebben geene kunstbehoeften en werken niet meer dan hetgeen zij aan voedsel noodig hebben, en daartoe is in eene zoo vruchtbare aarde weinig werk noodig; daarenboven zijn zij te vreezen, wijl jaloersheid of afkeer tegen een bestuur van blanken diep bij hen ingewotteld zit. De Indianen beminnen de rust; de blanken kunnen in een heet gewest geen akkerwerk verrigten. De *Islenos*, die in vroegeren tijd aangekomen zijn, waren in weinige jaren door vlijt en aanhoudende inspanning welgezetene inwoners geworden. Het gouvernement betaalt hun hunnen overtogt, geeft hun land om te bebouwen en de noodige akkergereedschappen; ook blijven zij eenigen tijd van de belasting bevrijd. Van de West-Indische eilanden ontvangt Venezuela niet die bevolking, op welke men gehoopt had; de vrije lieden, die zich daar ter neer zetten, doen handel in het klein of oefenen ambachten uit, doch geen landbouw. — De vaartuigen met Columbiaansche vlag zijn meestal met zeevolk uit Curaçao bemand. — Eenige blanken, ingezetenen van Curaçao, hebben beproefd, om vrije lieden van Curaçao, die in armoede en gebrek, wegens droogte en overgroote bevolking, verkeerden, naar de overkust over te brengen, waar zij een stuk gronds gekocht hadden. De proef is mislukt; deze Negers werken niet meer dan hun goed dunkt, en er zijn geene dwangmiddelen, om hen tot den arbeid te noodzaken.

» Het gouvernement heeft verder besloten, om het lijk van den bevrijder *Bolivar* van St. Martha naar Carracas te doen overbrengen, alwaar een gedenkteeken ter zijner eer zal opgerigt worden, onder hetwelk zijn stoffelijk overschot zal rusten, en verder, dat zijn sterfdag als een jaarlijksch treurfeest zal gevierd worden."

Volgens duitsche tijdingen, welke niet zonder allen grond van waarschijnlijkheid zijn, zouden de Noordsche mogendheden zich tegen eene gewapende tusschenkomst van Frankrijk in de Spaansche zaken niet verzetten, wanneer de koningin regentes de staatkunde van den overleden koning bleef volgen. Wij voor ons, hebben meer en meer beginnen te twijfelen aan eenen zoodanigen tegenstand tegen eene gewapende interventie van Frankrijk in Spanje; doch wij kennen aan die mogendheden evenwel nog zooveel doorzigt toe, dat wij de bovenstaande voorwaarde als eene *conditio sine qua non* beschouwen. Het is echter genoeg te voorzien, dat, ingeval de fransche invloed de zaak der jonge koningin in Spanje deed zegevieren, en haar bewind eenmaal op vaste grondslagen zoude gevestigd zijn, het regentschap dan ook ligtelijk de voorwaarde zoude kunnen in den wind slaan, zonder van den toorn dier mogendheden iets te vreezen te hebben. Ook is deze voorwaarde, zoo die werkelijk gesteld is, zeker niet gemaakt in het vertrouwen, dat zij door het bedoeld regentschap of door Frankrijk zal worden nagekomen. Maar misschien verbergt deze voorwaarde andere oogmerken.

Wanneer in de Spaansche aangelegenheden eene fransche gewapende tusschenkomst noodig wordt, dan zou er welligt aan de staatkunde der Noordsche vorsten niets aangenamer zijn, dan te zien dat Frankrijk daartoe besloot, daar het meer dan waarschijnlijk is, dat hetzelve in dat geval deszelfs *Va tout* speelde. Bij den aanvang dezer nieuwe verwikkeling, scheen het of Frankrijk dadelijk het initiatief zoude aannemen, edoch hiermede is het met de staatkunde van het *juiste midden* even zoo gegaan, als in vele andere zaken: met drift en onbedachtzaamheid den eersten stap gedaan, doch bevreesd en weifelachtig om den tweeden te doen. Het manifest der koningin regentes, blijkbaar met voordacht gesteld, om de staatkunde van het Noord-Oostelijk gedeelte van Europa gerust te stellen, heeft vooreerst meer uitgewerkt, dan die mogendheden zelfs zouden hebben durven wenschen; want treedt Frankrijk ertusschen beide, namelijk, wanneer het regentschap door den nood gedwongen, wordt de hulp van Frankrijk in te roepen, dan zoude die interventie veel overeenkomst hebben met die van 1823. Het zoude dezelfde staatkunde als toen, slechts eenigzins gewijzigd, helpen bevorderen, behalve dat zij nu tegen zich zoude vinden, hetgeen haar in 1823 deed zegevieren, namelijk den grooten invloed der geestelijkheid. Eene zoodanige interventie konde nimmer populair in Frankrijk worden, en welligt vond daar de factische roem der laatste dagen een onaanzienlijk graf. Ofschoon het moeijelijk is, om zich een regt denkbeeld te maken van de ware bedoelingen der Noordsche vorsten, zijn echter aan den eenen kant, hunne gezindheden om groote botsingen voor te komen, blijkbaar geworden. Die gezindheden hebben grooter proeven moeten doorstaan, dan thans met de Spaansche zaken en eene dreigende tusschenkomst van Frankrijk. Ook deze zullen geene botsing te weeg brengen. Meer en meer wordt men echter geleid om te gelooven, dat men de omwentelingen door de omwentelingen wil ten onder brengen, en zoo geheel onwaarschijnlijk is het niet, dat Spanje daartoe weldra eene gelegenheid aanbiedt. De republikeinsche partij, vuurt het fransche volk aan om te interveniëren, en eenmaal weten wij nu *de science certaine*, dat deze partij niets verlangt, wat het koningschap van Julij in aanzien zoude kunnen verheffen. Dit alles levert ons meer zekerheid op, dat eene eventuele tusschenkomst van Frankrijk geene botsing bij de Noordsche mogendheden zal te weeg brengen, dan alle mogelijke waarborgen, die men zoude kunnen voorgeven.

DUITSCHLAND.

FRANKFORT, den 8sten November.

Het gerucht, dat de Duitsche bondsvergadering haren zetel naar elders verleggen zou, blijft, hoe dikwerf ook tegengesproken, nog altijd levendig. Nu heet het, dat zij Regensburg tot hare residentie zou kiezen.

— Te Darmstad hebben vele burgers, verscheiden ambtenaren en eenige staatsdienaren aan de leden van de ontbonden kamer der stenden eenen feestlijken maaltijd gegeven, waarbij alle de afgevaardigden, tot de oppositie-partij behoorende, en vele anderen tegenwoordig zijn geweest. De adelijke heeren zijn op dat feest niet verschenen.

Men verzekert, dat de staatsraad *Jaup*, de raad der opperhoutvesterij *von Brandis* en de regeringsraad *von Gagern*, die zich door hunne oppositie in de hessische kamer onderscheiden hebben, uit hunne ambtsbetrekkingen ontslagen zullen worden.

— In Berlijn schijnt men, volgens eenen bijzonderen brief van daar ontvangen, berigten uit Spanje te hebben, die zeer ongunstig voor de koningin luiden, dewijl daarin gezegd wordt, dat zij het bij alle partijen verkorven heeft en in Spanje geen juist midden bestaat, waarop zij steunen kan. Men wil, dat Frankrijk haar geraden heeft zich des noods naar Barcelona te begeven, terwijl de fransche troepen de Pyreneën zouden overtrekken en aan den Ebro post vatten. Mogt dit geschieden, dan is het te verwachten, dat geheel Spanje van haar afvalt en zich voor don *Carlos* verklaart. De Franschen zouden niet over den Ebro gaan en alleen beoogen om de Royalisten in het zuiden van Frankrijk te beletten eene gemeene zaak met de Spanjaarden te maken.

— De tweede kamer der Wurtemburgsche standen heeft in hare zitting van den 4den dezer, in weerwil van het ongunstig berigt dat deswegens door hare commissie van onderzoek werd uitgebragt, een voorstel van een harer leden, den bekenden afgevaardigde *Schott*, met eene vrij aanzienlijke meerderheid aangenomen, en dienvolgens besloten, de regering te verzoeken, dat dezelve door het opheffen der censuur, de grondwettige vrijheid van drukpers zoude herstellen; en voorts in 't vervolg geene uitgaven voor deze inrigting toe te staan. De commissie was van oordeel geweest, en de regerings-commissarissen hadden in den loop der discussien betoogd, dat de bestaande wetten, vooral in tijden van onrust, zoo als thans worden beleefd, wel degelijk eene censuur toelieten, en zelfs derzelver noodzakelijkheid hadden erkend.

— Onder dagteekening van den 10den november schrijft nog de *Augsburgsche Zeitung* uit Konstantinopel: Een der laatste dagen had hier op nieuw eene moedwillige brandstichting plaats, welke door het weder begunstigd spoedig gebluscht werd, doch niettemin het bewijs levert, dat niet alle de boosdoeners ontdekt zijn geweest, en dat er nog steeds andere zijn, die de ontevredenheid des volks willen aanstooken. Men is alzoo bezorgd voor nieuwe rampen, en de maatregelen van voorzorg worden steeds even streng in acht genomen. — *Achmet*-bassa, die als buitengewoon gezant naar St. Petersburg bestemd is, staat op zijn vertrek.

— De berigten uit Alexandrien zijn verre van gunstig. *Elim*-Effendi, die door de Porte derwaarts gezonden werd met den last, om met het Egyptisch bestuur over het bedrag der schatting overeen te komen, wordt met zeer veel onderscheiding behandeld, doch komt het doel zijner reize niet nader. Hij moet wegens dit verwijl eindelijk ernstige vertoogen hebben gedaan, doch van *Mehemed*-ali hoofdzakelijk dit antwoord hebben ontvangen: » Dat zijne finantien door het oprigten en onderhouden van een groot leger en eener vloot, geheel waren uitgeput, en men uit dien hoofde zelfs aan het betalen eener schatting niet denken kon, en zulks te minder, omdat die uitrusting geen ander doel had, dan het Islamismus, dat bedreigd werd, te redden en te beschermen, zoodat dezelve in het be-

lang van alle Mahomedanen, en in 't bijzonder ook van den Sultan, was geslaten. — Men verzekert zelfs, dat de onder-koning op dezen grond van den Sultan ondersteuning gevraagd heeft. Men zal nu moeten zien, hoe de Porte, en Rusland zelve, dit antwoord zullen opnemen.

— Uit Rome schrijft men van den 22sten october, dat ook aldaar de tijding van het overlijden van Koning *Ferdinand* eenen diepen indruk had gemaakt; dat het Pauselijk bestuur omtrent de erkenning der jonge Koningin tot geen besluit was gekomen, en waarschijnlijk dienaangaande het voorbeeld van Oostenrijk zoude volgen. Intusschen beschouwde men deze beslissing als uiterst gewigtig, omdat de goedkeuring van den Heiligen Stoel aan een der beide partijen gegeven, gewis in Spanje bij de menigte van invloed zoude zijn.

VERVOLG der bedenkingen van den heer H. BERAIL, *op het geplaatste in de nommers van het* Algemeen Handelsblad, *van 21 Augustus en 23 September, No. 564 en 584, de Zijdeteelt betreffende* (zie ons vorig nommer.)

Eenvoudige langwerpig vierkanten teenen horden, of ook wel van dunne latjes, met eenen opstaanden rand van 6 duimen omringd, worden op de latjes of teenen met een blad papier belegd en hierop worden de zijdewormen gevoed; wil men dezelve op hunnen tijd verschoonen, dan legt men groote versche bladen of kleine takjes op deze horden; dadelijk zetten zich de zijdewormen hierop en worden nu met deze bladen of takjes op eene andere horde, waarvan men er altijd eenige in reserve heeft, overgebragt en de ledige horde gezuiverd.

De planken onder de horden vallen hierdoor geheel weg, hetwelk eene niet geringe besparing van kosten is.

Nog eenvoudiger zelfs was dit toestel van den Ridder *de Beramendi*, in het model-etablissement te Manage; hier waren het geene afzonderlijke losse horden, maar een over de geheele lengte doorloopende vaste rooster van latwerk, waarop de bladen papier gelegd werden, zoodat alle wormen als op eene groote lange horde lagen. De Ridder *de Beramendi* echter was met mij van hetzelfde gevoelen, dat afzonderlijke horden voor de behandeling der wormen veel gemakkelijker en voordeeliger waren.

Nimmer worden mijne zijdewormen, tegen den tijd dat dezelve beginnen te spinnen, in een ander vertrek overgebragt; ik zorg integendeel tegen dat tijdstip, dat dezelve zoo min mogelijk worden gestoord en daar mijne wormen bijna allen te gelijk spinnen, valt dit zeer gemakkelijk, wijl mij dan niets meer te doen overblijft dan de zoogenaamde *Berceaux*, waarin de wormen moeten spinnen, te plaatsen; tot deze neem ik onverschillig fijn berken snoeisel, brem, lange heide of stroo van raapzaad, des noods zelfs gewoon rogge stroo, voorwerpen die men overal vindt en die weinig of niets kosten; in deze boschjes is het mij, zoo als dit overal het geval is, steeds gelukt goede cocons te winnen.

Na dit vooraf gezegd te hebben, zal men het niet ongepast oordeelen dat ik mijne aanmerkingen op den kweektoestel zelven mededeele.

Het kweeken der zijdewormen op horden van netwerk, met planken borden er onder, kan mogelijk en uitvoerbaar zijn, zoodra deze insecten twee derden van hunnen wasdom bereikt hebben; wanneer dan de mazen niet wijder zijn, dan vijftien nederlandsche streepen, dan zullen de wormen zeer wel op de netten blijven, doch voor dien tijd zal de kweeking op deze wijze geheel mislukken; de wormen zullen door de mazen op de planken borden vallen, en langs dien weg er vele verloren gaan; slechts een gedeelte hunner uitwerpselen zal door de mazen vallen, blijvende altijd de afgeknaagde geraamten der bladeren op en in de netten hangen. Mij komt het dus voor, dat met het invoeren dezer netten horden weinig of niets zal gewonnen worden; ik heb dergelijke netten horden beproefd, doch er van moeten afzien, omdat dezelve mij niet voldeden.

Het vervangen der zoogenaamde berceaux, door staande horden van netwerk schijnt mij zoo ondoelmatig toe, dat ik mij verzekerd houde, er nimmer in dezelve eene goede cocon kan gewonnen worden. Zij, die slechts al was het tot tijdverdrijf, eenige zijdewormen hebben gehouden, zullen dadelijk bij de eerste lezing mijne tegenbedenkingen gegrond keuren.

De zijdeworm, alvorens zich in zijnen langen onafgebroken draad in te spinnen, omringt zich, ter plaatse waar hij zich vast hechten wil, met een onregelmatig spinsel van afzonderlijke draden, in de taal der zijdekweekers *Bourre* genoemd, niet alleen van onderen, maar langs alle zijden en boven zich maakt hij dit spinsel vast, en hetzelve strekt hem en de door hem te vormen *Cocon* tot een volstrekt steunpunt. Moet nu de worm spinnen in eene staande horde van netwerk, dan vindt dezelve boven en onder, en aan twee zijden eene plaats om deze *Bourre* vast te hechten, doch daar hem aan twee zijden het noodige steunpunt ontbreekt kan en zal hij zijne cocon niet naar behooren kunnen vormen.

Het beste bewijs van de gegrondheid van het hiervoren aangevoerde, is dat de Heer *de Beramendi*, die, blijkens bladzijde 508 van het tijdschrift voor de Nijverheid meergemeld, de zamenstelling dezer kweekerij had uitgedacht, *vóór* den tijd dat hij met het bestuur van 's Rijks Etablissement te Manage werd belast, dezen toestel aldaar nimmer heeft ingevoerd, maar dat aldaar bestendig op de oude door mij hierboven aangevoerde wijze de zijdewormen in raapzaadstroo gesponnen hebben; daar ik zelf, tijdens het spinnen der zijdewormen, in gemelde kweekerij tegenwoordig ben geweest, en de allezins wakkere Ridder *de Beramendi* zelf met mij alles wat tot de zijdeteelt betrekking had, heeft behandeld, zal wel niemand mij zulks tegenspreken en komt dit mij voor, het beste bewijs voor de ondoelmatigheid der staande horden van netwerk te zijn; dat de uitvinder zelf die in het Koninklijk Etablissement niet heeft gebezigd en dus later van dezelve is teruggekomen.

Voor eene aardigheid, voor een speeltuig om eene vier of vijf honderd zijdewormen te kweeken, kan overigens zulk een toestel, onder de boven aangehaalde wijzigingen, goed zijn, doch hoe de zaak eenigzins in het groot uit te drijven zoude ik zulk een zamenstel niet aanbevelen; de zaal waarin mijne zijdewormen gekweekt worden is lang 8 Ellen, breed 6 Ellen en hoog 4 Ellen, en toestel met ruim 90 stuks horden vervult de zelve geheel, en in deze ruimte kan ik niet meer dan ruim 100,000 zijdewormen opkweeken; men bedenke dus, welk eene schade men zich berokkenen zoude met het aanschaffen van zoodanig een toestel, zonder het voor en tegen door herhaalde proeven onderzocht te hebben.

Misschien zoude het onderhavige der staande netten eenigzins worden weggenomen, wanneer men *twee* zulke netten op eenen afstand van twee Nederl. duimen van elkanderen plaatste; dan ten minste zou de zijdeworm gelegenheid hebben, zich aan alle zijden vast te hechten, hetgeen bij een enkel net onmogelijk is, doch een groot bezwaar zoude hierdoor nog niet uit den weg geruimd zijn. De zijdeworm, op het oogenblik dat dezelve gaat spinnen, ontlast zich op dat tijdstip van vele zuile vochtige stoffen. Men laat deze insecten derhalve in *berceaux* spinnen, omdat derzelver boogs- en schuinsgewijze gedaante een eenvoudig doch tevens doelmatig middel daarstelt, om voor te komen dat de wormen, welke trapsgewijze naar boven klimmen, de reeds begonnen zijdepoppen met derzelver uitwerpselen niet zouden bevlekken en dus bederven; hoe zal men nu met eenen regtopstaanden wand dit kunnen voorkomen? Door denzelven te gebruiken zoude juist het omgekeerde bewerkt worden; de laatst klimmende wormen zouden vele of alle de ondergesponnen cocons bederven; dus kan men bij rijper, nadere overweging dit kweektoestel, alleen om die reden, als niet geschikt beschouwen.

Dat het mogelijk is, de zijdeteelt in ons Vaderland in te voeren en aldaar zelve met voordeel te drijven, dit houde ik door de bevinding van de gedane proeven van onzen, slechts niet genoeg gekenden en gewaardeerden landgenoot, *van Hasselt*, voor genoegzaam bewezen; en het zoude overtollig zijn, nieuwe bewijsgronden aan te halen van het hooge belang, dat ons Vaderland bij deze invoering heeft.

Het is er echter verre af, dat ik zoude instemmen met het gevoelen der recensie, dat de invoering van de zijdeteelt binnen het bereik van bijzondere personen, dat dit het volstrekt vereischte van een goeden uitslag is en dat wanneer deze onderneming door het Rijk zoude moeten worden aangemoedigd en ondersteund, daarin het bewijs zoude gelegen zijn *dat wij ons met de zijdeteelt niet zouden moeten inlaten.* De aard der zaak, zoowel als de geschiedenis van de zijdeteelt, spreken dit, mijns inziens, tegen.

Het is waar dat er menige personen in het oude Nederland zijn, die met volstrekte ter zijdestelling van eigen belang, uit zuivere Vaderlandsliefde zich zware opofferingen getroostten, om het welzijn des lands en dat van hunne landgenooten te bevorderen; de laatste drie jaren hebben daarvan overvloedige bewijzen opgeleverd.

Doch om tot dergelijke opofferingen in staat te zijn, behoort er meer dan de noodige kennis tot het aanwenden der doelmatige middelen en den goeden wil; er behoort een vermogen toe, hetgeen ons in staat stelt, deze opofferingen te doen, zonder zich en de zijnen te benadeelen, en niet ieder een, die kunde en goeden wil bezit, is zoo gelukkig.

Hun, die niet in zulk eene gelukkige onafhankelijkheid verkeeren en echter kennis, doorzigt en goeden wil te zamen paren, kan men het niet euvel duiden; dat zij bij eene zaak van algemeen belang de medewerking en ondersteuning van vermogende landgenooten en vooral die van het gouvernement inroepen, en het is het belang van den staat altijd, dergelijke ondernemingen op eene gepaste wijze te ondersteunen.

Zoo ook schijnen het de gouvernementen zelven begrepen te hebben.

Men zal wel niet ontkennen, dat Frankrijk aanzienlijke voordeelen van de zijdeteelt trekt, dat dezelve daar te huis behoort en een van de meest belangrijke takken van industrie uitmaakt.

Wanneer men nu in de geschiedenis ziet dat *Karel VIII* plantingen van witte Moerbezieboomen doet aanleggen en de zijdefabrijken van Lyon en Tours aanmoedigt, en dat niettegenstaande deze pogingen de zijdeteelt vervalt, wanneer men *Hendrik II* in 1554, door eene wet, welke nogtans weinig uitwerking had, de kweeking van den Moerbezieboom ziet aanmoedigen; wanneer men den grooten *Hendrik* tegen het gevoelen van zijnen wijzen minister en besten vriend *Sully*, op raad van *Olivier de la Serre*, de zijdeteelt ziet ondersteunen; wanneer men den niet vergeten den *Colbert*, onder de regering van *Lodewijk XIV*, voor rekening des Rijks de witte Moerbeziboomen ziet, [illegible] in de kweekerijen van den staat waren gewonnen, *en premien betalen aan de landbouwers, die na drie jaren tijds de ten geschenke ontvangen boomen* met zorg hadden aangekweekt; wanneer men onder *Lodewijk XV*, de Moerbezieboomen ziet wegschenken; eenen *Turgot* onder *Lodewijk XVI* zijn Vorst ziet onderstennen in de aanmoediging van de zijdeteelt, en eindelijk, wanneer men in onzen tijd, onder *Karel X*, eene afzonderlijke *ferme experimentale* toegewijd aan de kweeking van den witten Moerbezieboom en de opvoeding van de zijdewormen voor 's Rijks rekening in het Departement van Seine et Oise ziet aanleggen, — dan zal men toch wel uit deze historische daadzaken niet willen beweren, *dat de zijdeteelt er niet te huis behoort en Frankrijks koningen zich niet met dezelve hadden moeten inlaten.*

Wanneer men onzen geliefden Koning, bij vreemden zelfs geroemd als den grootsten Staatsman onder de Vorsten van Europa, de zijdeteelt niet alleen ziet aanmoedigen, maar zelfs geheel voor 's Rijks rekening een Etablissement te Manage, bij Ath in Henegouwen, stichten, dan zal men hieruit evenmin het besluit kunnen opmaken, *dat wij ons met de zijdeteelt niet moeten inlaten.*

Zij, die zoo als ik, bekend zijn met het lot van [illegible], evenmin uit hetzelve de conclusie opmaken, dat de zijdeteelt, geenszins de ondersteuning van het Gouvernement behoefde *en dat hetzelve zich er niet mede moest inlaten.*

In 1776 had deze verdienstelijke Nederlander na vele ontvermoeide pogingen en groote opofferingen het zoo verre gebragt, dat hij, wegens hem zijde bij hem, geene proefneming, maar (hoewel in een klein bestek) eene daargestelde zaak was, onder de oogen het aangebragte verbeteringen behoorde de zijdeteelt [illegible] een dubbele of meer gesponnen cocons [illegible], noch in Italien bekend was, werd, als men dezelve in zijne onderneming doelmatig ondersteund, hetzij door vermogende landgenooten, hetzij door het Gouvernement, een [illegible] op dit oogenblik een aantal zijdekweekerijen aanwezig, de zijdeteelt in volle werking, [illegible] bloeiende Handelsche zijdefabrijken zouden, [illegible] Vaderland veel gewonnen werd, niet bezwaken [illegible] vreemde voortbrengselen [illegible] reeds in den jare 1790 de door hem met [illegible]

stelde nuttige stichting, zijn geliefd *Emps*, en zijn dierbaar vaderland verlaten, om in Noord-Amerika een ruimer veld voor zijnen werkzamen geest te zoeken; dan waren de door hem met zoo veel zorg gekweekte moerbezieboomen later niet uitgeroeid, ofschoon er altijd nog eenige weinige, aldaar wassende, getuigenis geven van de onvermoeide pogingen van dezen ijverigen man, die het eerste de zwarigheden overwonnen heeft, welke zich tegen de zijdeteelt in ons land opdeden en van wien zij, allen, die zich met deze industrie bemoeijen, het zich eene Eere mogen rekenen, navolgers te zijn. — Voor mij wil ik gaarne erkennen, dat ik het alleen aan de welgeslaagde pogingen van dezen verdienstelijken man te danken hebbe, dat ik den moed behouden mogt, mijne onderneming door te zetten, niettegenstaande de rampen, miskenningen en tegenwerkingen, welke ik heb moeten ondervinden.

Ik meen op grond van het hiervoren aangevoerde, tegen het gevoelen der recensie aan, te mogen zeggen, dat ik het niet alleen als nuttig, maar als noodzakelijk beschouw, dat de invoering van de zijdeteelt, zoo als dezelve door mij bedoeld wordt, dat is algemeen, in die vele streeken van ons Vaderland, waar dezelve kan ingevoerd worden, door het gouvernement aangemoedigd en ondersteund worde. Immers is het hier niet te doen, om eene enkele fabriek of trafiek te begunstigen, maar om den landbouw, den handel en het fabriekwezen te gelijk te bevoordeelen, de kultuur van woeste gronden te bevorderen, duizenden van handen werk te verschaffen en de inkomsten van den staat te vermeerderen, zonder daardoor eenige andere inlandsche industrie te benadeelen; hij die de geschiedenis van de zijdeteelt heeft nagegaan zal moeten erkennen dat deze voordeelen, alle, en niet eenig nadeel in dezelve zijn begrepen; men toone mij eene tweede, nog niet ingevoerde, aan deze gelijke en even zekere bron ter verbetering van het lot der arbeidzame Volksklasse aan, welke daarom zoo zeer de ondersteuning van het gouvernement verdient; dit zal wel niet mogelijk zijn.

[Het vervolg in een volgend Nommer.]

STAATKUNDIGE STATISTIEK.

De groote omwentelingen der nieuwere wereld zijn in de maand julij uitgebroken: Den 4den julij 1775 de omwenteling der Vereenigde Staten van Noord-Amerika. 14 julij 1789 de bestorming der Bastilie, zijnde de eerste hoofdgebeurtenis der Fransche omwenteling. In julij 1571 de aanvang van den onafhankelijkheids-oorlog der Vereenigde Nederlandsche provincien. Den 9den julij 1762 stootte *Katharina* van Rusland haren gemaal van den troon. Den 9den *Thermidor*, (28 julij) 1793, storte het bewind van *Robespierre*. Den 27sten julij 1830 . . . .

Er bestaat ook geene maand, waarin zoovele beslissende veldslagen geleverd zijn, dan in de maand julij. De slag aan de Allia, op den 8sten julij had Rome den ondergang nabij gebragt. De veldslag bij Tiberias, op een 3den julij bragt het koningrijk Jeruzalem in de handen der ongeloovigen, en stootte den ongelukkigen *Lusignan* van den troon. De veldslag van Derigna, op een 15de julij, verjaagde de Mooren uit Portugal en gaf *Alphonsus I* zijn rijk weder. De hoop van *Jacob II* werd door den veldslag bij Boyne op den 21sten julij verijdeld, en verzekerde aan *Willem III* het bezit zijner kroon. De slag bij Pultawa op een 8ste julij vernietigde de strijdkrachten van *Karel XII* en legde den grondslag tot de magt van *Peter* den groote. Op den 22sten julij won *Karel Martel* tegen de Saracenen den veldslag bij Poitiers, welke groote gebeurtenis Frankrijk van het dreigende juk der ongeloovigen bevrijdde. Op den 27ste julij veroverde *Philippus Augustus* bij Bouvines zijnen troon en zijn door vijanden bezet land. Op het einde van den successie-oorlog gaf de Maarschalk *Villars* op den 25sten Julij, door den slag bij Denain, aan de wapenen van *Lodewijk XIV* den glans weder dien ze door vele achtereenvolgende ongelukken verloren hadden. In de maand Julij werden de veldslagen bij Fleures, Neerwinden en Lawfeld geleverd. Den 2den Julij nam *Bonaparte* Alexandrien stormenderhand in. Op den 8den Julij 1799 werd de slag bij Aboukir geleverd; den 25sten Julij 1798 de slag bij de Pyramiden; Op den 5den en 6den Julij 1809 den slag bij Wagram en op den 5den Julij 1830 werd Algiers veroverd.

160ste Koninklijke Nederlandsche Loterij.

VIERDE KLASSE.

Eerste Trekking. N°. 9136 ƒ 1,000.
Tweede ——— N°. 1,9716 - 1,500.

Prijscourant der Effecten, te Amsterdam.

MAANDAG, den 11den November.

	pCt.	laagste koers.	hoogste koers.	koers 4½ uur.
NEDERLANDEN.				
Werkel. schuld	2½	49	49 [illegible]	49 [illegible]
Dito dito	5	93 1/16	93½	93⅛
Uitgestelde dito				
Kansbill. dito		21⅞	22[illegible]	22[illegible]
Amort. Syndic.	4½	87	87½	87[illegible]
Dito dito	3½	70[illegible]		
Schatkistbiljett.	6	102		
Oorlogslasten....	5	100[illegible]		
Leening 1831	6	102[illegible]		
Handel-Maats.	4½	93[illegible]	94¼	
FRANKRIJK.				
Inschr. Grooth.	3	74¾		
ENGELAND.				
Dito per 12 Aug.	3	86[illegible]		
SPANJE.				
[illegible] Amst.	5	60[illegible]	58[illegible]	58[illegible]
Dito ƒ 1000	5	37[illegible]	38[illegible]	37½
Coupons pr. Sch.	5	11[illegible]	11[illegible]	11[illegible]
Cert. Rothsch. Londen	5	17[illegible]	18	17[illegible]
NAPELS.				
Certificaten	5			
Dito Falconet	5	84½		
Eern. Rothsch.	5	70[illegible]		
RUSLAND.				
Obl. Hope & C.	5	100[illegible]	101	100[illegible]
Dito Inschr.	5	101[illegible]	101[illegible]	

	pCt.	laagste koers.	hoogste koers.	koers 4½ uur.
Cert. dito 1831	5	91[illegible]	92	91[illegible]
Obl. te London	5			
Certif. te Hamb.	5			
Inschrijv. Assig.	6	65[illegible]	66[illegible]	65[illegible]
Certificat. dito	6			
POLEN.				
Aand. Loot. fl 300		107		
PRUISSEN.				
Dito dito R. 50		90¼		
OOSTENRIJK.				
Dito dito ƒ 100				
Dito dito » 250	4			
Metalliek	5	92[illegible]		
Dito Londen	5	93[illegible]		
Dito	2½	49[illegible]		
Oblig. Goll & C.	5			
Dito	4			
Cento Stadalt. dito	2½			
Weenen Bankact.				
DENEMARKEN.				
Leening te Lond.	3			
BRAZILIE.				
Dito Rothschild Lon.	5	66[illegible]	67	
GRIEKEN.				
Dito te Londen	5			

GRAANMARKT TE AMSTERDAM.

MAANDAG, *den 11den November.*

TARWE — Met goeden handel: 126 ℔ O. puike W. Poolsche ƒ 270, 275; – 126, 130 dito witte bonte dito ƒ 265, 280; – 127 puike bonte dito ƒ 235; – 129 jarige bonte dito ƒ 225; – 127 mindere ƒ 210; – 130 jarige Rhijn ƒ 197; – 131; 132 N. dito ƒ 203, 206; – 131, 132 N. Wismar ƒ 200, 203; – 127 jarige dito ƒ 196; – 127 Deensche ƒ 186; – 125 Banfli ƒ 180; – 123 N. Vriessche ƒ 170.

ROGGE. — Prijshoudend: 122, 124 N. Overijs. ƒ 146, 150; – 123, 124 N. Rhijn ƒ 155; – 116 O. Pruissche ƒ 170; – 116 jarige dito ƒ 161.

GARST. — In eenen doen: 100 ℔ Vriessche winter ƒ 92; – 98, 102, 103, 104 dito Oldr. ƒ 94, 102, 103, 108.

HAVER. — Prijshoudend: 84, 86, 87, 89 ℔ dikke ƒ 74, 76, 77, 79.

BOEKWEIT. — Stil: 119 ℔ Amersf. en Nijk. ƒ 136; – 111 Gron. Zand ƒ 112.

KOOLZAAD. — Prijshoudend: Cromb. £ 51.

RAAP-OLIE. — ƒ 37½; – Lijn- ƒ 34½; – Mei ƒ 37½; – Raap-Olie, vliegend ƒ 36½; – Lijn- ƒ 33½; – Raap-Koeken ƒ 48, 54; – Lijn- ƒ 8½ 10½.